

Turóczy: Ezt nem tette meg Palágyi!

Majd a kulturtanácsnak tovább ismerteteli a szerződést, megkeresi azt a pontot, amely viszont a *retorzióról* beszél. Ez a 17-ik pont egyik alpontjában foglaltatik. A paragrafus szó szerint ezeket mondja:

„Ha a vállalkozó szinigazgató megintés és bírságoldás dacára nagyobb joku köteleességszegést követ el, különösen ha a szerződés művészi követelményeinek nem tesz eleget, a város tanácsa ezt a szerződést egyoldalulag felbonthatja.”

Turóczy Mihály főügyész ezután hosszasan kifejti, hogy a pont igenis kimondja, hogy a város tanácsa egyoldalulag felbonthatja a szerződést, — a szinigazgató nem tartja be a szerződést — azonban először meg kell *inteni*, majd *megbírságot*ni. A megintés már megtörtént, tehát *most a megbírságoldásnak kell jönni*. Ha azután sem teljesíti Palágyi az operatársulat megszervezését, akkor a város egyoldalúan *föl fogja bontani a szerződést*.

Taschler Endre közbeszól: A szinigazgató előző nyilatkozataiból nyilvánvaló, hogy nem akar operatársulatot szervezni...

Itt meg kell állanunk egy pillanatra. A szerződés 17. pontja tényleg előírja a megbírságot, de azt nem értjük, hogy *Gadl szendtor miért nem nézte meg a legutóbbi tanácsülés alkalmával a szerződés ide vonatkozó részét*. Ha ezt megtette volna, akkor már nem kellett volna a legutóbbi háromnapos terminust kiszabni, amely csak arra való volt, hogy az ügyet minél jobban sikerüljön elhuzogatni, míg majd ott állunk a szezonban és változtalni már nehezebb, mint most, a kapunyitás előtt. Ez a határozat megint csak arra jó, hogy elmuljanak napok és még mindig nem történjen semmi elhatározó lépés a város tanácsától. Palágyi már két héttel ezelőtt kimondta, hogy nem teljesíti a szerződést, — tehát már akkor kellett volna meginteni, illetve megbírságotni. Ha ez megtörtént volna, — ha *Gadl Endre nem most jött volna rá*, hogy Palágyi színháza nem képvisel olyan kultúrát, mint azt az ország legnagyobb vidéki városa megköveteli — akkor most már ott tartanánk, hogy szeptember elsején olyan szinigazgató nyitná meg a színház kapuit, aki valóban a magyar kultúrát szolgálja.

Turóczy ezután kijelenti, hogy meg kell bírságotni Palágyit *ezer koronával és ha nyolc nap múlva Palágyi még ezek után sem teljesíti a szerződést, akkor a tanács minden további nélkül fel fogja bontani egyoldalul a szerződést*.

Balogh Károly: *Még ma ki kell kézbesíteni a határozatot!*

Gadl Endre: *Ez lehetetlenség!*

Itt ismételtén hangsúlyozzuk, hogy ez az újabb nyolc nap csak az egész ügy elhuzására jó. Ugyan a tanácsban mindinkább kialakult az a nézet, hogy ez csak *formális dolog*, a szerződésnek eleget kell tenni, *nyolc nap múlva ugy is föl bontják a szerződést, mert nem lehet, hogy ezek után Palágyi deferál a tanácsnak*. Rá kell mutatnunk itt ismételtén arra, hogy ezt a lépést a tanács már megtehetné volna egy héttel ezelőtt, nem kellett volna annyit taktikázni és annyi határidőt szabni és nyilatkozatot várni. Ha ez megtörtént volna, akkor nem történhetik meg az az eset, hogy a *nyolc nap akkor fog letelni, mikor már Palágyi négy napig játszik a színházban*. Ugyanis, ha még holnap kézbesítik Palágyinak a tanács határozatát, akkor szeptember negyedikén kell csak jelentkeznie Palágyinak, tehát négy napon át játszhat a színházban. Négy napig lesz Palágyi a szegedi színház direktora és akkor fogja majd a tekintetes tanács megfosztani a szinigazgatót a városi színházról. Ekkor már nehéz dolga lesz az új igazgatónak, mert a szezon már megkezdődött, a szervezkedés olyankor nagyon nehéz és el fognak mulni napok anélkül, hogy a szegedi színház végérvényesen megnyíljon azon a nívón, amelyet minden szegedi polgár megkövetel Szeged egyetlen színházától. *Ezt el kellett volna kerülni és ezt a súlyos hibát a város tanácsának számlájára írjuk*.

Gadl Endre bejelenti, hogy Palágyinak az a terve — mint neki mondotta —, hogy ha megfosztják a színházról, bepöröli a várost. Ezt teheti — mondja szokatlanul erősen a kulturtanácsnak — teheti, de a szerződésben van az igazság...

Ekkor már ismét kiürül a tanácsterem, a nagy érdeklődésnek vége, csak egy-két tanácsstag van jelen, amikor Gaál Endre bejelenti, hogy Andor Zsigmond, az Újpest—vásárhelyi szin-társulat igazgatója *benyújtotta pályázatát* a szegedi színházra, mivel hallotta, hogy ellentétek vannak Palágyi és a város között. Beadványában bejelenti, hogy *hajlandó azonnal átvenni a színházat*.

Mikor a kulturtanácsnak ezeket bejelentette, mindenünnen hallatszottak vélemények, hogy ez még korai. Gaál Endre megjegyezte, hogy miután a pályázat beérkezett, ő bemutatta, persze még nem azért, hogy a tanács határozaton fölülte.

Balogh Károly: *Faragó Ödön ma este érkezik!* Gaál Endre: Akár ki lesz az utód, jobban fogják szeretni, mint Palágyit!...

Balogh Károly: Az utód — akár ki — csak jobb lehet, rosszabb nem.

Sokáig beszéltek azután egymás között a tanács tagjai, különösen az utód kérdése forgott szőnyegen. Hogy Palágyi elmegy — arról már

nem is esett szó. Megállapították, hogy jelenleg két komoly jelölt van a színházra: *Faragó Ödön és Andor Zsigmond*. Beszéltek arról is, hogy kinek milyen érdemei vannak és szinte egyértelműen megállapodtak abban, hogy *Faragó Ödön kétségtelenül nagy előnyt jelentene a szegedi színház kulturájára, személye garancia arra, hogy az első vidéki város egyetlen színházát olyan nívóra fogja emelni, amilyen magasan még a múltban sem volt*. Megállapodtak abban, hogy természetesen mérlegelni kell minden pályázónak érdemeit, de ezek mellett *nem szabad elfelejteni, hogy Faragó Ödön a legnagyobb magyar kulturális végvárat őrizte és védelmezte Kassán a végletekig*.

Itt tehát nincs más teendő, minthogy a nyolc nap elmultával *azonnal átadni a szegedi színházat annak az embernek, aki ma egyik legjelentősebb tényezője a színházi kultúrának*. Csak így lehet biztosítani, hogy még egyszer elő ne fordulhasson az a sajnálatos eset, amely most Palágyi igazgatóságának alkonyán feketén fekszi meg a szegedi színház történetét.

A megegyezés lehetősége a Ruhr-ügyben.

A *Daily News* vezércikkében ezt írja: Poincaré ragaszkodik a ruhrvidéki iparnak a már általa megkezdett ellenőrzéséhez, mint állítólag egyedül hatásos záloghoz a német fizetések teljesítésért. Ha azonban Poincaré és azok a férfiak, akikől ő és parlamenti többsége függ, mind nagyobb aggodalmakat táplálnának arról az irányról, amelyben a dolgok fejlődnek, ebben az esetben talán mérlegelésre érdemesnek találnák Stresemann ajánlatát. Valóban megérmelmné a fáradságot, Stresemann arra bírni, dolgozzon ki egy ajánlatot és remélni lehet, hogy ha Poincaré ezt nem teszi, Baldwin miniszterelnök meg fogja tenni. Kézen fekvő tény, hogy ha a német kormány még ha akarná is, a Ruhr-terület nélkül nem nyújthat biztosítékokat a fizetésekre. Ha Franciaország ezt megéri, Poincaré sem Londonban, sem

Berlinben nem talál késedelmességre abban az irányban, hogy segítik a látszatot megóvni, amennyiben a Ruhr-vidékről való visszavonulás tényét egy ruhrvidéki megegyezés alakjába burkolnák. Ha Páris ezt felismeri, akkor elérhető a megegyezés.

A *Daily Telegraph* brüsszeli tudósítója jelenti, hogy Stresemann beszéde belga körökben kitűnő benyomást tett. A német kancellár nem beszélt a passzív ellenállásról és ezzel okosságról tett tanúságot, ami üdvözlőni kell.

Dr. Stresemann birodalmi kancellárnak a bajor miniszterelnöknel tett látogatásával kapcsolatban hivatalosan jelentik, hogy a látogatáson elvi megegyezéssel megállapították azokat az előfeltételeket, melyek mellett a birodalom és Bajorország sikeres együttműködése lehetséges.

A szegedi kereskedők harca az uzsorarendelet ellen.

(A Szeged tudósítójától.) A Szegedi Kereskedők Szövetségének elnöki tanácsa asánap délelőtre ülést hívott össze, amelyen a nagytanács valamennyi tagja megjelent. A népes ülést a Lloyd-Társulat helyiségében tartották meg, amelynek legfontosabb pontja természetesen Nagy Emil igazságügyminiszter legújabb árdragító visszaéléseiről és az uzsorabírságokról szóló rendelete volt. A megjelent kereskedők egyhangólag utasították vissza a becsületüket szinte percről-percre veszélyeztető rendeletet.

Tizenegy órakor nyitotta meg az ülést Ottovay Károly. Üdvözli a megjelenteket és bejelenti, hogy több aktuális kérdés megbeszélése miatt hívta össze az elnöki tanácsot.

Vértes Miksa ügyvezető elnök ezután hosszabb beszédében részletesen ismerteteli a *Budapesti Közlöny*-ben megjelent uzsorarendeletet, illetőleg ennek kiegészítését. Tisztában vagyunk ezzel — mondotta —, az árdragítási ügyekben hozott ítéletekkel szemben nincs helye semmiféle fellebbezésnek. Ennek a gyűlésnek az a célja, hogy egyrészt megállapítsuk azokat a terheket, amelyeket a rendelet a kereskedőkre helyez, másrészt megállapítsuk, hogy hogyan tudunk védekezni a rendelet egyes pontjaival szemben, hogy félve őrzött becsületünket továbbra is megőrizzük.

— A mostani kormányzat — folytatta — a közhangulat lecsillapítására készítette ezt a rendeletet, amely ugyan nem új, hiszen tavaly ilyenkor is hasonlóan volt részünk. Néhány éve a közhangulatot mindig a kereskedő vagyonán és személyén keresztül igyekeznek lecsillapítani.

Ezután szóba került a *devizaellátás nehézsége*, mely mellett ma kereskedelmet lebonyolítani nem lehet, majd sorra kerültek a kormányzat azon rendelkezései, amelyek nyilvánvalóan magukon hordják a kereskedőellenes tendenciát. Meg fogjuk menteni osztályunk becsületét — mondotta Vértes —, dolgozni fogunk és nekünk és a szövetségnek egyetemben azon kell lennünk, hogy mindent elkövessünk becsületünk érdekében.

Vértes Miksa ezután az OMKE szombaton

tarlott nagygyűlésének lefolyását ismerteti, majd a szövetség elfogadja azokat a határozatokat, amelyeket az OMKE hozott az uzsorarendelet ügyében.

Majd így folytatta beszédét:

— Kettős irányban kell haladnunk: *fékezzük meg önmagunkat és álljunk össze szakmánként: szabjunk önmagunknak irányárakat*. Ha általánosságban irányárakat fogunk szabni és ezeket betartjuk, akkor *sikerülni fog tisztességben dolgozni*. Itt azonban felmerül az is, hogy a kereskedőnek nem lesz kedve raktárai utánpótlására. Ki fognak ürülni raktáraink, ezt a kormányának is be kell látnia. Tisztességes kereskedői haszon mellett fogjuk kiszolgáltatni vevőinket. *Ha kell vagyonunkat is ráldozzuk erre a rendeletre, de becsületünket nem engedjük*.

Ekkor már mindinkább hangzottak felkiáltások:

— *Bezárjuk üzleteinket!*

— *Nem adunk el!*

Vértes Miksa azután kérte a szakosztályokat, hogy üljenek össze és szabják meg az irányárakat, melyekkel azután — dacára annak, hogy a szabadforgalom álláspontján állnak — az árvizsgáló bizottság elé járulnak, hogy fogadja el azokat.

Bástyai Holtzer Tivadar elnök üdvözli a szövetséget a nyári szünet után, majd bejelenti, hogy az uzsorarendelet miatt kellett olyan korán összehívni a nagytanácsot. Ezután az irányárakról beszél. Hogy illetékes körök el fogják-e azokat majd fogadni, az jelenleg nagyon kérdéses. Mindenestre a kamara csatlakozását kell kérnünk.

— *Üzleteinket nem szabad bezárni* — mondotta —, mert ez a lépés éppen elegendő lenne arra, hogy megfossszanak bennünket szabadságunktól. A várakozás álláspontjára kell most helyezkednünk és mindenben a legóvatosabban eljárni. A haszonszázalékokat jól kell megállapítani, de hiszen ezt minden kereskedő jól tudja. Ha ezeket betartjuk, akkor nem lesz baj.

Szigeti Ernő szól először a kérdéshez. Nem tudom — mondotta —, hogy holnap milyen lelkiállapotban fogok bemenni az üzletbe. Ezt